

میلعلو وه

لطا بزاق د ص یخشتی اهار

اهنتف اب هلباقم شور و

تانا بید

ی نار هط ی نیسد ن سحمدحم دبسد جاد الله تعیا
مّرسد الله سدق

میجرلا ناطیشلا نم للہای ذوعا
میجرلا منحّرلا اللہ مسب

ہنتف یانعم

ص یخشت تردق و مدشد ہنفرگ شلقع ہک دنیوگی م ی صخش ہب نونقم . دریگی م ار ناسنا لقع ہنتف و لد و مداللد و مدرپسلد [ہک] دنیوگی م نیا ہب نونقم ی نعپ . بتسا ہدرک ہباغ و اربتاساسحا . درادز لآاد . بتسا بولطم نامہ و دنیبی م ی کی طقف . بتسا ہداتفا راک زا رگید شلقع ، ہدرک اھر رایہ تمس نید ی م نیا ہب ہنتف . دسرب و اہب [ات] دوری م طقف . دمہفی مذ ار نآ رگید ہذا ی تسہ و ا حلاص ہب بولطم نیا ناسنا مہف ، دریگب ار ناسنا لقع ، دز ادنیبی ہار مگر د ار ناسنا ہک دوشی م ہنتف ی زیچر ہب ہنتف . دنیوگ ہنتف دنیوگی م ار نآ . دنک ہبتشم ناسنا رب ار ناسنا ہار و دریگب ار ناسنا ص یخشت تردق دریگب ار ؟ دندرک ہنتف ہب ربیعت ارچ¹ . دندرک ہنتف ہب ربیعت گنج نیا زا نینمؤمار ما ، ل مج گنج نیا ربج رد . تخادنا ی م ہابتشا ہب ار دارفا زا ی لیخ ہک دوپ ی تیعضو دوپ ہدمآ ش پپع قوم نآ رد ہک ی تیعضو نوچ . تخادنا ی م ہابتشا ہب [ار دارفا و] دوپ روطنیا ل مج گنج رد ہیضق .

لّعت رظن ہطقت زا و نامیا رظن ہطقت زا [ی سکر ہ] . درادز [ار ق] ص یخشت تردق ی صخش ر ہد ہاشم ار ص اخشا تآیند قامعا دنیبی ار نطاوب دناوتب ہک تسین ی اہبترم کیرد رکت رظن ہطقت زا و ار نآ دلخاد م ہبدرک نامنت ہک ی نہاریب نیا زا [ی تح] . بتسا رھاظ نیمہ مینیبی م ام ہک ہجر ہ ! ہن . دنک ہکنیا ہب دسرب ہچ لآاد دنیبی ار ندب و دنک روپع دناوتی مذ ن ہاریب نیا زا [ی تح] ام مشچ . دنیبی دیناوتی مذ ار سفن بتارم ، دنک ہدہاشم ار سفن فادہا ، دنک ہدہاشم ار سفن تآیند ، دنک ہدہاشم ار سفن دھاوخب ی فہہ ہچ ساسا رب و درادی م رب ار مدق نیا دراد ی تیز ہچ ساسا رب ص خشن نیا ہک ؛ دنک ہدہاشم دھاوخب دراد ار ہار نیا دراد ی شرگن ہچ ساسا رب ، دیوگی م ہچ ی اربتسیچ ش تیز ، دیوگی م ار بلطم نیا دراد ؟ دنکی م ی ط

اھہنتف ص یخشت رد ی ہلا ی ایلوا ی اناوت

نونقم تقوچبہ ، دنوشی مذ راتفرگ ہنتف رد تقوچبہ اہنآ . بتسا ص خشم ادخ ایلوا ی ارب ہلئسم . دوشی مذرگاوغا و بیرفلد رھاوڑ روہقم ناشسفن و ناشلقع تقوچبہ ، دنوشی مذ ہنتف اہفر د نیا و ناشیا زا مبظعت ناشیا زا لیلجت ہب درکی م عورشد و اقا موحرم ش پپدما ی م فرط رتافصاب ، رتی میمصد ، رتصلخم مدآ نیا زا رگید اعقاو . دنک ہیرگ ش لآاد ہب تساوخی م دوپ ہنتسشن س کر ہب ی تقو . دنک ہیرگ و [دریگب] متام دھاوخی م دنکی م ماگن ش اہفاق ہب مدآ ! دوشی م ادیپ رگم رتق داصد و مدوب اجنآ ہک نم ! ؟ دمہفی م ی سک ہچ ار نیا . دوپ قافن ش اہمہ رخآ اتل و ا ، ہن [دیامرفی م] ، دنیوگی م اقا میدید . میز ادنیب گنل و ا ی ولج دیاب ام [دوشی مذ ادیپ] ایند رد لآا رتصلخا اہر رگید درگاشن نیا زا متفگ رتہب امش زا دیامرف اقا : میتفگ ! ؟ رگید دھاوخی م ہچ ! درپسی م لد و درپسی م رس ی روطنیا دراد نیا . دوپ قافن ش رخآ اتل و ا زا تفری م ہک ی تقو دعب ! تراکل ابند و رب وشد دنلب ، تسہ ی سک ہچ ی م اقا موحرم ہب دادد ی اقا . دیتسہ ہچ و دیتسہ ہچ ہک ناریا زا دادد ی اقا ی ارب دندادی م ہماز دندومرف

دندناوخی م ناشیا «؟تسیچ و ا تساوخر د و دیوگی م ہچ نیا ہک دنیبی دیناوخد ار ہماز نیا اقا»
«بتسا زاجم» [دنتفگ] دادد ی اقا ہب دندرک و ر . اقا بتسا زاجم : [دنتفگی م]
نامہ را می بستند در طاقچہ می گذاشتند . مجاز کہ جواب ندارد . بعدہا من در یک مجلسی دیدم آن شخصی کہ این نامہ را نوشته بود خودش بعدہا یعنی سالہا بعد بہ مناسبتی - نہ اینکہ من سؤال بکنم ،

¹ 138 و 137 ص ، (حلاص ی حبص) ءعلا بلا چہن .

نه من سؤال نکردم، خودش آمد - مطالبی را که [در آن نامه بود،] نقل کرد من بر همان نامه منطبق کردم دیدم چه مطالبی: «شما دریا هستی عمق ندارد، شما چه هستی!» اینها را نوشته بود و آقا گفتند: «مجاز است آقا». چه کسی می‌فهمد؟ یعنی واقعاً بیننا و بین الله اگر این نامه را دست من بدهند و بگویند یک همچنین فردی این نامه را برای پدر شما نوشته، [من می‌گویم] آقا بفرماید بروم از آقا اجازه بگیرم و وقت بگیرم، بروید پیش ایشان و دیگر برنامه و دیگر [تمام]. ولی او تا نگاه می‌کند [نامه را] می‌بندد، دیگر نوبت به خط دوم و سوم هم نمی‌رسد. این چیست؟ این فتنه است. این نامه فتنه است. برای چه کسی؟ نه برای ولی خدا، برای ما. ما را مفتون ظواهر دل‌فریب و زیننده و ترکیب جملات نثر و دلربای خودش می‌کند ما را مفتون تعریف‌ها و توصیف‌های خودش می‌کند. ما جملات را می‌بینیم در پس این جملات چه نهفته است آن را ما نمی‌بینیم. این نامه چه می‌شود؟ فتنه؛ ما می‌شویم، مفتون.

نیموملاریما یا هگنج ریاسه ابل مج گنج زیامت

هنتفل مج گنج هلیسم. دود و حذنی ابل مج گنج رد هیضقه. رگید دود روطن یا ل مج گنج رد هک دود ص خشم. دود ص خشم، دود هنتف نیفص. درکی م قرف نیفص ابل ش هلیسم. دود هنتف اعقاو، دود گنج ل مج گنج. دندیدی م مه همه. شاداذ فیصوت هبل زاینر رگید هک هیواعم! تسیچ ش تیعضو فرط دود هنتف گنج ن اورهند گنج، دود هنتف

رارق نیموملاریما ل باقم رد ربمغیب باحصا نیرت کیدزن هک دود ببا نیا زا هنتفل مج گنج رد لزنم رد هک دندوبی ا هسمذ نامه عجز، دندوب هدرکذت عبید اهنیا و رکبابا و رمع ابل هکی باحصا¹؛ دنتفرگ و هحطن نیمه اهنأ زا یکی! درک هچ و درک هچ و دز شتأ ار رد دما آقا نأ دعب و دندوب نیموملاریما هکی دارفا زا دحا گنج رد²؛ دنتفگی م ریخلا هحلط و ابل اذخ لوسر میراد [خیرات رد] هک دندوب ریبز نیموملاریما ابل ار اهنأ طابترا و اهنیا مدرم³؛ دندوب ریبز و هحطن نیمه دندرکذ رارق و دندوب هدا تسیا رگید مه ابل ریبز ابل تفری م هیندم نورید و درکی م هکی یاهت کرد بلاغ رد نیموملاریما. دندوب هدید اهن ابا یخ رد هکی یاهت کرد رد نیموملاریما هک دندیدی م ربمایب نامز رد مدرم زا یرایسب [دنتفری م] ی دارفا زا ا لاصا⁴؛ دنتشاد هکی یاستنا نأ زا رظن فرصد ریبز و هحطن هیضقه. دود ریبز هارمه درکی م رد دمایب هک فوعن محرلادبع، دشاب هتشداد کش، دشاب هتشداد دیدرت اهنأ هبل تبسن ناسنا دشی من هک دندوب ش و داشود ار اهنأ مدرم، دنادشرد و اذخ لوسر نامز رد اهنیا هکی ناسک! دنکب ملء دن نیموملاریما ل باقم اعقاوی نعید! تسه ی بیجع هیضقه هیضقه نیا [دندرک ملء دق و دندما] دندرکی م دهاشم نیموملاریما ابل رفد و نیا هچبرد زا ناطیش و دیابید دیابت تیفیک نیا هبل باطم نیا! تسای بیجع هیضقه ی لیخ هیضقه نیا یوه نأ و دنریگی ار ناشلقه ار دارفا دنناوتب، دشاب راذگریثأت دنناوتب هک دوشب دراو دیابت تیلاو میرحرد ی قافتا هچ هک تسای ص خشم ناشلناسم و دندما اهنیا بخ. دندکل زلزتمه ار ناشقرع و نیدت، دنریگب ار اهنأ. دندرادی م هسد دنناوتی من اهنیا. دوشی من اهنأ بیصن ی هلاک ت فلاخ دمن نیا زا هک دندیمهف هصلاخ و داتفا نامدوخ هارمه میباید ار یسک هچ للاح، دندرک یریگیب و هیضقه لابند دنتفر. دنکی م قرف باسد اجنیا و دندرک هارمه دندما. دود درفن یرتهب و سکن یرتهب بخ هشیاع ربمغیب ی اهنز زا دمای منی سک؟ مینک⁵. دندز تمهت دندز تمهت نیملمسه هفیلخ نیموملاریما هبل

خیرات لوط رد فالتخم تانایرج رارکت

ی م عقاو لاسن لاف رد یکی نایرج نیا ی هنتم، دراد نایرج کید خیرات روطچ دنامی م اعقاو مدأ

¹ 343 ص، دیفم خیش، ل مجلا .

² 60 و 50 و 38 ص، کدف و تفیقسلا؛ 573 ص، 2 ج، میلس باتک هبل دوش عوجر .

³ 468 ص، 2 ج، تباغلا دسا .

⁴ 47 ص، 2 ج، یوقعیلا خیرات .

⁵ 229 و 43 ص، 3 ج، ملاءلا هبل دوش عوجر .

و ریسیم کی، نایرج کی نامہ. بعد لاسد ہسی کی، دوشی معقاو [ہر ابود] بعد لاسد نلافرد نامہ، دوشد
طخ کی ت سا تکر دل ادر د طخ و د متبلا. ت سا تکر دل ادر د خیر اتر د ہشیمہ [ہک]، ت سا طخ کی
و ر کم و ہلید و ق افند و غورد طخ مہ طخ کی، معقاو زا ت عباتم و ی گداز آ و تیرد و ق د و ق د ص طخ
زور ات. دیسر دھاوخذ رگید کی ہب ماگچہ و ت سا زیامتم مہ زا طخ و د نیا لاماک ہک رگید ل ناسم ریاسد
دسری مذ مہ ہب طخ و د نیا ت مایق

از اوّل خلقت آدم این قضیہ بودہ و ہمین طور ہر جا شما نگاہ بکنید [ہست]. خطی کہ می خواہد
در قبال حقیقت بایستد. آن خط بہ چہ چیز ہایی متشبث می شود، بہ کلک بہ دروغ بہ حیلہ بہ نیرنگ بہ
نفاق بہ دورویی بہ مشوہ کردن واقع برای افراد، چون اگر حق باشد خب حق در ہمین خط است. حق
در ہمین خط است دیگر حق کہ هیچ وقت در مقابل حق نمی تواند بایستد.

اھانتہ مامتہ اشنمرسہ غورد

وخذ ہب امشد یارب ار نیا مھاوخذ نم رگا. ت سا بآ ہک دننیبیم دنراد ہمہ، ت سا بآ نیا ن لاآ
مابنتسا ت سیز بآ نیا روخذ ار نیا اقا: «میوگی م، مرادرب مدوخ یارب ار بآ نیا اتہ منک صخشہ ی رگید
ی م ہچ نیا. منک ت زاید مدوخ یارب لاثم ار نیا ہک.» ت سا نلاف و ت سا تمس و ت سا ہدنام نیا ی نکی م
، ت سا بآ نیا: «میوگی م ار نامہ ت سا معقاو ہک ار ی نامہ مدمآ رگا ل ااد. غورد و کلک دوشی م؟ دوشد
دھاوخذ ہک ت سیز اتہ و د رگید طخ نیا. ت سیز رگید اتہ و د میدش ی کیر رگید اجنیا.» ت سا بآ نیا: «میوگی م
دنیوگی م ار ی کی و د رھ ی تقو دنیوگی م ار ی کی و د رھ نوچ، دنک ی ربارب دھاوخذ، دنک ہلباقم نآ اب نیا
اوعد. میرادنی فرد. ت سا بآ نیا میوگی م نم مہ و ت سا بآ نیا دیوگی م امشد مہ. میرادنی اوعد رگید
عورش لقت و فرد اجنیا زا. ت سا تمس دیوگی م نم و دینیب بآ ار نیا امشد ہک دوشی م عورش ی یاجنا زا
دوشی م ادیب اجنیا زا. دوشی م عورش اجنیا زا ت افلاتخا، دوشی م عورش اوعد، دوشی م

برای اینکه بیایند در قبال امیر المؤمنین و بایستند آیا می توانند بگویند کہ امیر المؤمنین خلیفہ رسول
خدا هست؟ نمی توانند بگویند. چرا؟ چون خلیفہ رسول خدا بودن واقع است اگر بیایند و بگویند [آن وقت]
این خط ہر دو با ہم یکی شد. پس چطور می خواہی در قبال خلیفہ رسول خدا بایستی؟! تو کہ قبول
داری این خلیفہ رسول خدا است، خودت ہم کہ داری اعتراف می کنی، پس چطور داری [مقابلش]
می ایستی؟! آیا می توانند بگویند کہ کشتن عثمان بہ گردن علی نبودہ است؟! نمی توانند بگویند. اگر
بگویند کشتن عثمان بہ دستور علی نبودہ و بہ گردن علی نیست، خب واقع ہم ہمین است پس می خواہی
چہ کار کنی؟! مغزت را از دست دادی علی کہ [عثمان را] نکشتمہ است، دیگر لشکر برای چہ جمع
می کنی؟! خودت الان داری می گویی علی عثمان را نکشتمہ، پس لشکر برای چہ می خواہی جمع کنی؟!
توجہ می کنید چہ می خواہم بگویم؟ پس برای ایستادن در قبال حق، چارہای اصلاً از دروغ نیست، باید
دروغ باشد، اگر دروغ نباشد حق با آن واقع قضیہ یکی می شود. او حق صدق است. علی کہ صدق
است در آن حرفی نیست، اگر تو بخواہی بیای صا دق باشی، باید بیای بنشین و صدایت را در نیاوری
حالا کہ می خواہی بروی صدایت را در بیاوری پس دیگر نمی توانی با آن مسیر صدق علی خودت را
وفق بدہی، در آن خط دیگر می افتی. باید بنشین دروغ جعل کنی. حالا چہ طور بہ این علی تہمت بزنی
کہ بماسد و مردم قبول کنند. می نشینیم حرف می زنیم، جلسہ تشکیل می دہیم، کنفرانس تشکیل می دہیم،
می نشینیم مشورت می کنیم برخی چیز ہایی کہ مردم نمی دانند، می آیم از ندانستن آن مردم سوء استفادہ
می کنیم و دروغ را بر اساس جہل مردم وضع می کنیم. [چہ کسی خبر دارد!] کسی در مدینہ نبودہ کہ
ببیند حالا چہ خبر است. آقا ما خودمان دیدیم و اللہ با ہمین دو چشم خود ایستادہ بودیم در کنار بیت عثمان
کہ دیدیم علی وارد شد و بہ افراد گفت بروید بنید با ہمین گوش های خودمان [شنیدیم]. سمرۃ بن جندب،
أبو ہریرۃ و اینہا چطور روایت را جعل می کردند. [می گفتند] شنیدم از زبان رسول خدا و با چشم خودم

دیدم که فرمودند این آیه و تسای مجلم نیا به طوبرم¹ **لِلّٰهِ اِتَّضَرَّمْ عَاغْتَبَاْ هَسْفَنَ يَرْشَبِنَمْ سَاَنْلَا نَمُوْ**
 طوبرم² **دَاَسْفَلَا بُحْدِيْ لَا لِلّٰهِ اَوْلَ سَنَلَاوْ تَرْحَلَا لِكَلْهُيُوْ اَهْيَفَا دِسْفَلَا ضِرْلَااْ يَفِيْ عَسَدِيْ لَوْتَا اَدَاوْ** رگید میا نا
³تفگ نیچ ادخلوسر نابز زا مدینشد. تسای لع به

میور بهنیدم مییابید میوش دنلب لاد [دنیوگب، هنیدم] دنیابید ماشد زا دنوش دنلب اهو محان لاد بخ
 یمتسار [دنیوگی مناشدوخ اب]؟! ندای دیوگی متسار قرمسنیا ایدریر هوبأ بانجنیا هک مینک قیقحت
 ربنه یلابتسا ملسم ربمغیب شپید مهش ندوبی باحصنیا مه دعب و دروخی مسق دراد هکنیا رگید دیوگ
 و دندهی مذدوخ به ار هنیدم به ن تفر و ماشد زاندمآ تمحر. رگید تسامامت... دروخی مه مسق دراد
 روط نیمه؟ دمآ روطچ نینموملار یما گنج به دمآ هک یرگش لنیا. دنروآی مرد ریشمش ساسا نیا ری
 نر] - دنروآ دود هشدع طقه هک ار نامثع نز تسد تشگنا ات راهچ، دنروآ اجنآ زا ار یهار پید کی. دمآ
 تشگنا ات راهچ مه اهنآ - دندرک عطق ار ش ناشگنا دندز لادروآ ار شتسد [ش دوزا عافدی ار بنامثع
 تسدی اهتشگنا نیا [دنتفگ] دنداد ناشد دندرب ار نهار پینیا. دندرک مدنورپ همیمض دندروآ دنتشادرب ار
 تسا ش دوزخ تسیند غرم و کشجنگ نوخنوخم نیا، تسا نهار پینیا، تسا نامثع نز
 !دندنام مدرم⁴، تسا نامثع بانجنیمه لاهنیا و نیبولگومه دینیب دینک شپامزآ

ی طبر؟ تساهتشادی طبری لع به هتفگی سکه هچ، هشد هتشکنامثع نآ رد هکی نهار پینیا لاد
 دوشی دنلب نیا، نیمه تسا نیا هلنسم میرادنی راک رگید زیچ چیه به؟! تسا هدوب هچ منادی مذ هتشادند
 دنتشادرب ار هشیاع همز که مردخم بانجنیا دندما هنیا و ریبز و محلط تیعضو نآ رد. دنکی متکرحد
 بجع، نینموم ردام نینموملا ماشئاعنما هنیا و فرط نیا زا هک مه اههمان دنتخادنا ولج و دنروآ و
 دیوشد دنلب هک - نلافی لا - دارفا یارب همان نیا. - تساهتشگن ار ایند همه هکی ردام هچ نیا - !یردام
⁵مینکی هاوخنوخام دیابو هدوبی لع روتسد به و هتشکن ار اهنیا ی لع هک دینکی هاوخنوخ دییابید

ی هلا ی ایلوا و همنای تیاده و یریگتسد شور

یپار هشیاع رتشدیامرفی مهلاسلایلع نینموملاریما هکی تقو اذل. دمآ هکی اهتفنی نعید هتفنی
⁶«دینزید دیورب ار هتف» دیامرفی دینک یعنی آن چیزی که باعث مفتون شدن [دیگران است]. وجود
 عایشه در آنجا باعث مفتون شدن و باعث کور شدن عقول [مردم شده بود]. تا نگاه می کنی به جهاز
 عایشه می بینی که این عایشه هنوز بر شتر سوار است و آن حرفها [را می زند] دلگرمی پیدا می کنی.
 حضرت فرمودند آقا این مردم، بدبختها دارند خودشان را به کشتن می دهند به خاطر این فتنه. این
 ظاهر، ظاهر فریبنده اغواگر را بروید پی کنید. وقتی که مردم برگشتند دیدند آن خانم از آن بالا افتاد
 روی زمین و دیگر کارش تمام است گذاشتند الفرار؛ یعنی ببینید با یک برگشتن این شتر و رفتن چه
 شد؟ آن فتنه دیگر فتنه گری خودش را از دست داد الفرار! و الا [اگر فتنه نبود] تا آخر می ماندند.
 حضرت فرمودند آنها را کار نداشته باشید، پیگیری نکنید، دنبال نکنید، چه کار نکنید، چون اینها گول

¹ 128: ص، نیون هلاس. 207 میا (2) هر قب هروس.

دنوادخ و، دنشورفی اندخ به و دندهی م ار دوزخ ناج، ادخیاضر ندروآ تسد به تهج به هک دنتسه مدرم زا یضعب»
 «تسا نابره هم دوزخ ناگندب به

² 129: ص، نیون هلاس. 205 میا (2) هر قب هروس.

مدرم لسن نخادنار به شیر زا و؛ نیمزیور رد داسفی ارب دندراد ناوترد هچنآ؛ دنورب و ت دزنزا؛ دننک تشپ نوچ و»
 «درادنتسود ار داسف دنوادخ و؛ دندرب راک به ناتخرد و تعارز و عقانم ندرک بارخ و

³ 73: ص، 4 ج، دیدحالی بانیا، هغلابلا جهن حرشد به دوش عوجر .
⁴ 562 و 561 ص، 4 ج، یربطلا خیرات به دوش عوجر .

⁵ 35 - 30 ص، لمجلا هتفقو؛ 431 ص، دیفم خیش، لمجلا به دوش عوجر .
⁶ 164: ص، 1 ج، حاجتلا .

«ن اطیش هتافل مجلا اولتقا: مهلاسلایلع نینموملاریما ی دان»

خوردند و چیز کردند؛¹

لمجد انتقل باقم رد نینوملاریما یرگنشور

رد ی لو داتفیز قافتا ی اهلئسم نینچم ه کی ن یفص یضق رد .دوب ی بیجع هلئسم ی لیخ هلئسم نیا میدش جیگ ام نینموملاریما ش یپ دندمایم دارفا دینیبی لمجد گنج رد امش اذل ،دوب یروطن یا لمجد گنج ،**لِاجْرَلَا رَادِقَابُ قُحْلًا قَرَعِي لَا ، كَيْيَعُ سُوْبَلْمُ لُجْرُ كَنْبَا**» هك دندومرف ترضد هك ی فورعم ترابع نآ ی تسه ی مدآ كی [دیامرفی م ترضد] .دوب اجنیا² **«هَلْهَأُ فَرِعَتَ لَطَابِلَا فِرْعَا هَلْهَأُ فَرِعَتَ قُحْلًا فِرْعَا** ی فخم و تررب ار تفتقد و دناشوپ و تررب ار بلطم دمآ منتفن آ ی امدش جیگ مدش ی فخم و تررب بلطم هك نیا تسه مدش هبتشم و تررب یارب یضق ی نعید **«كَيْيَعُ سُوْبَلْمُ»** .تسا مدش هبتشم و تررب یارب هلئسم و مدرک رهاظ نیا ،ادخلوسر نز و ادخلوسر باحصا مدنیرف رهاظ و تسه متفرگ ار و ترود دمآ ش شوپ هچ ی لع ای ؟منک راکهچ لاد بخ ،دوش نادیم دراو اجنیا رد و تکاردا و وتلقع و تهمهف هك دراذگی من ی منار راک نیا ی لع هك ،ی نزر رانک ن یارب ار منتفن نیا و ی نک فرصت کین مرد ت دوخ دیاب ای ؟منک طاسب ل و ا زا [رگید هك دنکب ار راک نیا نینموملاریما رگا] .تسین رنه رگید دنکب ار راک نیا رگا دنک نیسد ماما دنک فرصت نینچم هکیرگا ی لع .دوشی م مدیچرب همه دنیب و ریگی و ورب و ایبو و ناحتما راد انب [تسین یرنه رگید هك] دوشبر رهاظم ن ب بید ای ر د همه دعسر معر گشلا همه و دنک فرصت کین دنکی من فرصت ،دهدی م ناشن ار هار ادخ ایلوا دهدی م ناشن ار هار نینموملاریما .تسین نیا رب مدیاف نیا ،ن داد راره ار ی ادمآ رهاظ و مدیپ کین و ا یاج هب و ن تفرگ ار لقعی ی نعید ندرک فرصت مداد ناشن هک ی هار - هار نآ زا دامتسا ابو لقع نآ یریگراکب مطساو هب هك دهدی م ناشن ار هار .درادند و تسه روطن آ فرصت .دنریگی م راره تیاند دروم تقون آ [دنک باختنا ار تسرد ریسم] - تساهدش .تسا تیفیک نیمه هب ناحتما راد راد و دنریگی م راره تیاند دروم تیفیک نآ هب

[هار] نآ .مرادند و ته ی راک م هر رگید م دهدی م ناشن و ته ی ار هار ن لآ ن م هك دنیا مرفی م ترضد قد هباشن ریز و محلط رس ی لایب ی نیبی م هك ی امامع نیا **«لِاجْرَلَا رَادِقَابُ قُحْلًا قَرَعِي لَا»** ؟تسیچ ی ناكد دهم نیمه رد دیورب .تسین قد هباشن ،دندراد اهنیا ی نیبی م ی راد هك ی نساحم و شیر نیا .تسین هك ی ناسک نیمه .دیهاوخی م ی بجو کین دیهدی م ش رافس ،دندل شیر ی لیخ دنشورفی م شیر دنتسه ی یاه ی م شیر دنوری م مه اهنیا .دنتسه مدیشارت مغیت ش شد ،دندراد شیر هك اهنیا دنکی م ی زاب رتاند و ملیف نیا ات اجنیا زا دنتسه ی مظعل الله میا هك راگنا دنری م دنوری م نیچمه .ی بجو کین ی هاشیر دنری م دیهاوخی م ی تناس مدزناپ دیهاوخی م ی بجو کین هصلاخ .دوری م مه رتن بیاب ات اهی ضعب دیای م ناشفان ،دنکی م تسرد و دنراذگی م ناشرس رب اهنز هك ی یاهوم لثم .تسه عون همه دیهاوخی م ی تناس تسیب ،دینیبی م ار هاشیر نیا اهللیف نیا رد هك امش لاد .دنکی م تسرد ،تسه مه روط همه تسه مه شیر میوگی م مینیب هك ن م !! هز ،دندنا بسچ تروص نیا هب دنتشاذگ دندیرخ ار شیر نیا هك دیوگی م لاصا تناس و ن دراد شیر نیا ن م ربارب دنچ ،شیر بجو کین هك ماگن تسه ی بوخ مدآ هچ هر اچید نك ماگن .تسا دایز مز اغم رد هاشیر نیا زا .امش تسد رد دمآ شیر نآ همه !بجع ،ی نکب ی ورب رگا .مرادند مه .دوشب گرزب دیرانگب دیر خب درز و زمرق ،دیفس ،هایس و دندل او ،راولچ هچراپ پو تر دقن آ امامع

1. 146 - 141 ص ،لمجلا تعقو ؛ 382 - 376 ص ،دیفم خیش ،لمجلا هب دوش عو جر .

2. 77 ص ،دیواج تاید .فلاتخا یردقاب ، 238 ص ، 2 ج ،فارشلأ باسنا .

زا و دناختاسی فخم و تررب ار تفتقد و دناهدما بلاغات اهدینا و لقع رب و تملیختم و هممومت ی اوقه کی تسه یدرف و ت» ماگچی ه هك ن ادب سپ ؛دناهدومنز عا و غا قد هب شیر گزرا از و تر رهاظ ی اهدینا و ،دناهدومنز چراخل ادتعا و فاصنا مداج و ی بوخ هب ار قد دیاب ادتبا نیاربانید ؛دوشی م مدیجسد دارفا مدنیرف و یرهاظ تبصخش و تیعیوم هب عقاو و قد صیخشت بوخ ار فالاخ و ل طاب دیاب زید و ؛تخانشی هاوخ ار نآ هب ناگدنورگ ،دوخ و ت ماگنا ،ی سانشب ار اکشا و حوضو ناتا و ،تخانشی هاوخ زاب ار نهار مگ و ل طاب ن اوریب تروص نیا رد هك یدرگ ماگنا ن بانواج و ایاوز هب لاماک و ی هد .داد ی هاوخ زبیمت و صیخشت دادس و قد لها زا ار

همامع اب هدر و خ کید هلئسم نیا. ندوید ربمغیپ اب و ربمغیپ باحصا؟! هچر گید میدید ار اتود نیا راکهچ ار هیضق نیا، تسا هدوب ربمغیپ نز، نز نیا. دندوب ربمغیپ اب ردقن یا اهنیا. دنکی م قرفش پیر و اب ندوب دیامرفی م نینمؤملار یما. مینکی م ریگ و مینامی م هلئسم نیا رد مینک هیجوت میناوتی م ار اهنأ؟ مینک بتسا کلام ادخل لوسر مریس بتسا کلام ادخل لوسر ملاک؟ تسیدچ کلام. بتسیند کلام ادخل لوسر لوسر لاسد هس و تسیب بتسا کلام اهنأ. بتسا کلام هدز هکی یاهفر د. بتسا کلام ادخل لوسر ی نامب ناشنی یاههار هدرک نابیی مئلاء هدرک تبحص هتفگی ی بلاطم دوی هتسشنند هک تکاسد دوی امشد نایم رد ادخل بتسا صخشتم ریسم، بتسا ریسم همه اهنیا بتسا صخشتم همه ش یاههار هداد.

ل طاب هار زا ق د هب ندیسر ناکما مدع

غورد اب، دسری مذ تقیقد هب غورد اب صخش هک بتسا نیا دومرف ادخل لوسر هکی ی بلطم نیلوا عقاو ریسم. دسری مذ عقاو هبی سک غورد اب [هک دوی نیا] ادخل لوسر ملاک نیلوا. دسری مذ ادخل هبی سک هب ار ناسنا غورد. دشاب فلاخ و بذک همدقم نأ همدقم دناوتی مذ؛ عقاو نأ همدقم و بتسا قدصد ریسم بتسا تنطیش بتسا قافذ بتسا زاجم، تسیند عقاو بتسا غورد رب بترتم هکی اهیجیت. دسری مذ عقاو، دیوگب ار ملاک کید نیمه بخ رایسب. دسری مذ [ق د هب ار ناسنا] غورد. بتسا ترو دک. بتسا تملظ کید نیا. دیوگب ار نیمه؟ هب ای متشک ار نامذع نم [ایا]، دنداتسرف رگشل نم لابق رد دندما هک نم ایآ انبم.

دنکی م یرکف کید دیآی م. نز رب ریشمش گنجب نم اب ایی اهنأ قصد رد ورب وش دنلب متشک نم رگا ار فرد نیمه رگا - دنتفگنذ و هب نینمؤملار یما هکنیا میوگی م مراد نم ار نیا - [دسری م باوج هب و] نأ مریس، بتسا همدل قد ترضد نأ زا هک بتسا ی بلاطم، بتسا ربمغیپ ملاک ی انبم انیم هک دنتفگی م ام هب **فِرْعَدُ لَطَابًا فِرْعًا هَلْهَا فِرْعَةً قِيْلًا فِرْعًا**، لاجز لا رادقَابُ قِيْلًا فِرْعِيْلًا «ریبعت هب تبتلا هک ترضد دنتسه ش لابند هکی دارفا ی ناوتی م دعب سانشب ار ق د ل و ا. دندرک نایب ترضد تیفیک نیا هب **هَلْهَا** هک ار ی ملاک کید بخ ی ایخ. بی سانشب [دنتسه ش لابند هکی دارفا] ی ناوتی م سانشب ار ل طاب، بی سانشب نامحر زا قدصد بتسا ناطیش ز غورد دسری مذ عقاو هب ناسنا غورد اب» دندومرف ربمغیپ هک بتسا ق د وت بی تشک هک وت ی ا هب؟ هب ای متشک ار نامذع نم [ایا دیهدب باوج لاد، ملاک نیا رب انب] «بتسا هفیلخ مدرم، دینک [ی تفگ مدرم هب]. دنتک یریگولج ی داتسرف ار نینسد، یدرکی م عنم ار مدرم مزات معشد دیر ادگذر هتفد دینک لو. دیآی م رد ناتردپ ادرف، بتسا ربخ هچ منادی م نم ادرف، دیز ادنیز هار ی شک دندهی م تبسن غورد دنراد نم هب دندما اهنیا ارچ [س پ] مینک راکهچ. دوشب رو

اهنتف ز تاجذ هار، ی سررب و قیقحت

امیر المؤمنین تصرف نکرد، راه را نشان داد. دل او را برگرداند راه را به او نشان داد. این راه [درست است]. حالا دیگر خودت باید اینجا بیایی، این راهی را که توسط این ولی خدا به تو نشان داده شده است، این راه را باید به کار بگیری. چطور به کار بگیری؟ با دو تا انگشت به این پیشانی بز، عجب! این علی که در اینجا مظلوم است. اینکه این طور نبوده است. فو قش نمی دانی برو سؤال کن. این لشکر [امیر المؤمنین] همه اینجا هست، جناب زید بن فلان سلام علیکم آیا علی دستور کشتن عثمان را داد؟ نه والله! کجا علی دستور داد. علی می گفت خلاف است. عجب! پس اینجا چه می گویند؟! نفر دوم جناب سالم بن فلان از تو سؤال دارم. اگر حرف علی را نمی پذیری برو سؤال کن. زیانت را که از تو نگرفته اند. مردم هم اینجا ایستادند، [برو بپرس] شما که در مدینه بودی و شاهد بودی قضیه قتل عثمان چطور بود؟ [جواب می دهد] بله بنده در مدینه بودم اینجا این کار را کردند، فلان کردند، قضیه مصر پیش آمد و فلان و بعد هم این توطئه و خلاصه قضایا [یی پیش آمد] و علی این کار را کرد و فلان کرد و تازه امیر المؤمنین برای اینها آب می برد وقتی که محاصره کرده بودند؛¹ لاصا اهنیا دنتفگ اهنیا! بجع

¹ 179 - 151 ص، 3 ج، ل ماکلا؛ 391 - 365 ص، 4 ج، یربطلا خیرات هب دوشد عوجر .

هک یراک دینیبی م! دندس کع هجرد داتشه و دد؟ دندس هچس پ. دنزید ار بآ تشاذگنذی لع، دندسید ار بآ دیهش یگنشت زاندریز، دندربی م دنتشاد بآ. تسا مدرک ارش فلاخ دنیوگی م تسا مدرک نینمؤملاریم مجنپ و مراهچ و موس غارس، تسا دایز فرح زاب، تسا دایز تاغیلبت زاب، تسا جیگ زاب! بدندش روطه بئیضه [تسا هداتفا ی قافتا] هچ هک دنکی م نیقی رگید اجنیا اقا یا، مهاجنپ و منسیب و مهد و مئش و دننوب هدنادرگر بوا یارب ار هلئسم، تسا هدشس و بلم یلک

ی م ترضد. دوب هنتف بئیضه بئیضه ناورهذ گنج رد. دوب هنتف بئیضه بئیضه ل مج گنج رد اذل ی من م زار یغی سک. مدوب هدروآرد ار هنتف مشچن م ناورهذ بئیضه رد¹ «بئنتفلا نیع تائف انا» دیامرف لاصا دندوب اجنآ رد هک ی دارفا دوب ل مج زار تل کشم ی لیخ ناورهذ بئیضه. دهدب ماجنا ار راکنیا دناوت دوب ی طاسب هچ و دنتشاد نآرق ظفاد درکی م قرف ناشتعیضو

ن، ناورهذ گنج یارب دنورب دنتساوخی م هک ی تقو ترضد. مدرک ار راکنیا ن م دیامرفی م ترضد هب ار نامتسد ام [دنتفگ]²؛ دندش ز رضاد دندرک تکرش نیفص گنج رد هک ی دارفا زار ی رایسب میراد هب هک دوب ی روط هنتف ی نعید. دنیایب دندوب هدش رضاد نیفص گنج رد ی لو. مینکی من هتشدغا اهنیا نوخ رانگب ن ک ن اشلو، ی شکی م دوخید ار اهنیا یوری م یراد وت دنتفگ. دندادش وگن نینمؤملاریم دوخ فرح اب ترضد و دندمایب. ن ک ن اشلو دنتشاد رانگب دنتضرتعم دندارضا ارتعا دنتشاد دنتفلاخم، ن اشلوخ ل ماد هب ات هس زان دندنام هنادرد و دندمایب دارفا زار ی رایسب ایاضق نیا رد. دندما گنج یارب ی دودحم هدع کی دورب هیوامع گنج هب ی لع رگا [دنتفگی م] میراد ناشتلا او حار د. دنام هنادرد ات ود، تفر ی کی ردارب دنداوخی م زامن اهنیا میدید میتفر ام. مپیای منام هذ دنتفگی م ار اجنیا ی لو - دنتفگی م احیرص - مپیای م ام تقو ن. مینکی من اجنیا ار راکنیا م³؛ دیای م اهنآ نآرق تئارق ی ادص ی رتمولیک دنج زان حص هب ات بش و دنیبی م ار تیعقاون آ دنیبی م ار ن طابنیا دراد [وا]. دهاوخی م ار نینمؤملاریم؟ دهاوخی م هچ اجنیا داسف نیا زان تسا داسفال ماد رد هک ی داسف نیا زان ی م لاسا هعماج نیا و دنکی م ار ه شیر نیا دیای م دنکی م کاپ دیای م ار ی م لاسا هعماج

اهنتف اب ههجاوم رد ادخلوسر ملاک

رب کیرات بش دندنام اهنتف هک ی تقو هک دندومرف ادخلوسر هک تسه هلئسم نیا هنتف هرابرد اذل ی اهبش لثم. تسا هتفرگارف ار بش تقیقذ نآ مامت تملظ هک ی بش دندنام ملظملا لیللا عطقک دیای م امش هار هراتس نآ زان دیناوتب هک تسه ی اهراتس هذ، دوشی من ادیب امش یارب ی انزور ی هجوچیه هب هک قاحم [ی هار] هجوچیه هب، دیهدب ص یخشت و دینیب ار هار دیناوتب هک دنکی م ی ناشفار و ذمام هذ دیهدب ص یخشت ار⁴؛ «ن آرقلاب مکیلع» دیرادن بروید به قرآن تمسک پیدا کنید. آیات قرآن را بخوانید، به آیات قرآن که در این موارد راه را به شما نشان داده و مسیر را برای شما تعیین کرده تمسک پیدا کنید تا بتوانید آن نوری که برای انتخاب مسیر لازم است، خدا بر قلبتان بتاباند و بدانید که چه جهت گیری در این فتنه انجام دهید؛ چطوری از این مسائل و مسیری که بزرگان تعیین کردند اولیاء خدا تعیین کردند و راهی را که نشان دادند [استفاده کنید]. این راه برای ایام و برای ازمنه عادی و متعارف نیست این راه راهی است که برای ایام و زمان فتنه، آن ثبات خودش را نشان می دهد و متانت خودش را نشان می دهد و استحکام و اتقان خودش را - این مطالبی را که بزرگان نقل کردند اولیاء خدا نقل کردند - این مسائل وضعیّت خودش را نشان می دهد.

¹ 16 و 6 ص، 1 ج، تاراغلا .

² 80 - 78 ص، 5 ج، یربطلا خیرات هب دوش عوجر .

³ 226 ص، 2 ج، بولقلا داشرا؛ 269 و 268 ص، 2 ج، م لاسا مهیلع بلاطی بآ لآ بقانم هب دوش عوجر .

⁴ 599 ص، 2 ج، یفاکلا .

در ادب از هائس فدرپ. دنك حضاو و نشور از اياضه ه دنيا هكنيا ات دورى م از ش دوخ ريسم و دريگ
دهدب ن اشذ از ش دوخ ن طاو و تقيقد ن آلاماك، دوشب فافشد، دوشب حضاو اياضه
شور ن يا زا و هويشن ن يا زا تعباتم ن يا بهر ما از ام و دنتشاد ن اكرزب هك ت سا ي ريسم ريسم ن يا
ام و. دودب ن يا اهنا ريسم داتفاي م قافتا هك ي اياضه هك ي تاناي ر ج ن ينجم هك ي ل اثما رد هشيمه. دندر كى م
رارق تيفيك ن يا بهر از نامدوخ هار و مينك يوري ريسم ن يا زا هك ميتسه فلكم و ميتسه فظوم م ه
ى م دهاشم اقا مو حرم بهر ن بيستتم زا هك از لئاسم ريخا ي اهلاس ن يا رد مدش فسائى م ليخ ن م. ميهدب
دمآى م نارگ ن م يارب ي ليخ، مدركى م ساسحا فالتخم تاناي ر ج رد هك ي ياهى ريگ عضوم و مدرك
اقا مو حرم مارد دضرب هجرد داتشه و دص اهنا شور هك ي لاحرد دنتسه اقا بهر بسنم ي دارفا روطچ
ميدوب ل زمن نيمه رد ام ميدمايد هوك تشد ز ا هك ام. دودب ناشيا مارد و ريسم و ناشيا هار و اقا بتكم و
ميدر كى م س مل دوخ دوجو اب از ناشيا شور و هار. ميدينشى م از ناشيا بلاطم روطنيمه م ه افر
ن يا هائس م. ميدير كى م دهاشم از عضاوم ن يا ام فالتخم عياقو رد دندر كى م ذاخا ناشيا هك از ي عضاوم
ن آ زا و دنشكبت سد ي ناي م زا يويند لئاسم يارب و دنشور فب ايند بهر از دوخ ن يد دنهاوخب هك مدوبن روط
ى زاجم ي ايند ن يا زور دنچ ن ازنگ يارب و شاعمر ارمتسا يارب و يويند ما طدى يارب. دندر ادب تسد هار
دريگب م هار اهنيا دوخ ن ماد اهت كرح و اههار ن آ تاعبت تيلوونسم مدركن ي يادخ هك دنور ي ياههار بهر
ساسحا از هائس اعقاو و ميديدى م از اهنيا ام هك، تساي تايد هائس و تساي مهم هائس ي ليخ هائس ن يا
ىارب هك ام دهدي م صبخشت ش دوخ از ش دوخ هفيظو ي سكر ه ل احل كى ل ع. ميدير كى م ساسحا. ميدير كى م
زا ام هك از هچنا و تسيد و مدوبن اقا مو حرم ريسم ريسم ن يا ميوگى م نكلو. مينكى م ذ فيلكتن بيعت ي س
ن يا فلاحر ي و مدوب مارد ن يا فلاحر ي ميتشاد ناشيا تايد نامز رد هك ي ا هبر جت و ميتفرگ داي ن اشيا
دشاب ق دص مدقش مدق و دشاب ميتشاد رظن رد از ادخ هشيمه دياب ن اسنا در او م هنوگن يا رد. بتسا هودب انبم
! دراد ل خب ادخ رگم. دهدي م ن اشذ وا بهر [از هار] م ه ادخ. دشاب ميتشاد صلاخا و

وا اب ن اسنا دعب و دنكى م باختنا از ي ريسم كيو و دياى م هك ي سكن آ. دينكب ديهاوخى م يراك ره
ديوگى م غور د دراد. درادن صلاخا و افسد هك ت سا مولعم، دنكى م رارف دراذگى م و دنكى م تبحص
تسا فافشد تسا نشور ق دص و افسد و صلاخا هار. دنزب ق دص و صلاخا بهر دهاوخى م از ش دوخ
تسا صخشتم [عقاو و تقيقد]. تسيد عقاو و تقيقد ز ارتفافشد ي زيچ چيه

لذا همان طوري كه عرض كردم در اين مسائل و در اين مطالب راه و روش بزرگان بر احتياط
و توقف و سكوت است. انسان كاري به كار اين جريانات و مطالبى كه اتفاق مى افتد نبايد داشته باشد به
راه خودش برود؛ بالأخره يك طوري مى شود. قضايا و مسائل به كيفيتى در مى آيد. چرا بخواهد يك
نحوه عملى را در پيش بگيرد كه خدای نكرده مسووليتش دامن او را بگيرد؟ چرا موضعى را بخواهد
انتخاب بكند كه فردا تو سرش بزند كه اى كاش من اين موضع را انتخاب نمى كردم؟ نه حداقل در
اين گونه موارد بر فرض هم كه مى بايستى يك موضعى بگيرد طبق دستورى كه داده شده [عمل مى كند].

اهنتف هرابرد ق داصد ماما ملاك

رَمَأُ ثَلَاثُ رَوْمُلَا اَمَّنَا: ديامر فى م ترصد رفاضتم و توافتم تيداحا رد ملاسلا هيلع ق داصد ماما
الله لوسر ل اقا هوسر ي لا و الله ي لا هملع دري ل كشم رما و ببتجيف هيع ن بيد رما و عبيف هدر ن يب
نم اجذ تاهبشلا كرتن م كاند نيب تاهبش و نيب مارد و نيب ل ا لاد: ملس و هلا و هيلع الله ي لاص
1. م لعي لا ثيدن م كاه و تامر حملا بكترا تاهبشلا ب دحأ ن م و تامر حملا

حضرت مى فرمايد: سه امر ما در پيش داريم بعضى از اين امور روشن است. مسئله روشن
است، وجودش روشن است، حصولش روشن است، وجوبش روشن است، انسان بايد متابعت كند. يك
امرى هم داريم كه حرمش روشن است، ظلمتش روشن است، كدورتش روشن است، نهى آن روشن

1. 68. ص 1، ج 1، فاكلا .

است، باید اجتناب کنیم. اجتناب می‌کند. یک اموری انسان مواجه می‌شود که نمی‌داند که از این دسته است یا از آن دسته است. این همان فتنه است. در اینجا حضرت دستور می‌دهند که به یکی از دو طرف نرو، توقف کن سر جاییت بایست. نه این طرف را بگیر نه آن طرف را بگیر. سکوت کن. دستور حضرت است دیگر، [دستور] امام صادق است. دستور حضرت است که در اینجا توقف کنید که حداقل اگر هم یک وقتی می‌باید انجام بدهی، حالا تو ندادی. ولی دیگر عملاً آن طرف که طرف هلاکت است را نگرفتی. سر جاییت ایستادی. شما وقتی که در یک جا احساس می‌کنید سر دو راهی [هستید]. سر آن دو راهی می‌ایستید یا به یک طرف می‌روید؟ می‌ایستم کسی می‌آید راه را می‌پرسم حالا اگر من آمدم قرعه انداختم و به طرفی رفتم، لعل آن راه، راه هلاکت باشد، درندگان و وحوش باشد، مهالک باشد، پرتگاه باشد ولی حداقلش راه را نرفتی، حداقل نمردی سر جاییت ایستادی تا اینکه برای تو یک بینه‌ای بیاید یک دلیلی بیاید یک چیزی بیاید که راه را نشانت بدهد، دیگر این مقدار حکم عقل است عقل این مسئله را به انسان می‌گوید و در موارد شبهه دستور به توقف می‌دهد.

هفتن نامز رد فقوت و توکسرد ن اگرزب هیصوت

و فقوت ر بروتسد، دینادی م مه ام ز ا رتهپ هک ی بلاطم و لئاسم و تسه هک ی دراوم رد اقر اذل هک دنتسه ی اده هک ی مرخلأاب. بتسا ندرک رانگاو ش لها هب ار بلاطم و دوخ راک هب ن تخادرپ و توکس ی من و میرادن علاط بلاطم فیک و تمک ز ام هک ی تقو. دنرب و لجا ر ایاضق و دنک ی ریگیپ ار لئاسم نیا هصلاح و میباید هک در ادنی عاد، بتسا هنوگچ ایاضق ن طاب و تسای ثداود هچ و تسای بلاطم هچ هک میناد ی تقو هک ی ربنم رد و مینزی ی فرد و میبوگی ی نخس و میبوگی ی بلطم و میز ادنی رسرد هب ار نامدوخ عوس، دنک هداقتسا عوس ن آ زا دهاوخب هک ی سک ن آ مرخلأاب هک ی بلطم و ی تبحص و ی امراشا ی امیانک دنک هداقتسا

نامه، میاهداد ماجنا تانایرج و لئاسم نیا ریگرد نونکا [ات و] هدوب مارم و شور هک ار هچنآ تسه ام حلاص هب هک روط ره ش دوخ ادخ هک میراپسی م ادخ هب مه ار بلطم و میهدی م همادا ار شور ار امریسم و هار روطن نامه، دهدهن ناشن ام هب ار لئاسم روطن نامه، دنامهفب ام هب ار ایاضق روطن نامه. بتسا لکشه ش کاردا. بتسا لکشه و هدیچیپ ی لیخ تانایرج و لئاسم مرخلأاب. دنکب باختنا ش دوخ بد امسح ار ایاضق ن اسنا دهاوخب اهی تحار نیمه هب هک منکی من لایخ نم. بتسا دایز لئاسم ی لیخ هصلاح هذب. دیای من زب اهام هدهع ز ا هک دراد اهل مات ی لیخ و اهر کفت ی لیخ هب جایتحا. دنکب عطق و درب و دنک هک ار هچنآ مینکی م دهاشم هک ی اهفلتخم ثداود رد میناوتب هک متسین ی دد ن آ رد ام میوگی م ار مدوخ ادخ هب ار ش تواضق اذل. مینک تواضق ن آ هب تبسن و میرانگب نامدوخ ی ولج رد نایعلاب ی لیخ تسای عقاو رانگاو ام هب دیوگی م. درینزی م ام ز ا ار لئاسم نیا دراوم هنوگن یا رد مه ادخ هصلاح و مینکی م رانگاو هب هک ی مهف و لقع رادقم نیا؟ مینک هچ ایادخ میبوگی م هصلاح و. یدرک تحار ار تدوخ راک و یدرک نک فقوت تسیاب دیسرن تلقع هک اجره دنومرف مه قداص ماما. دسری من [بلاطم تقیقدهب] ی داد ام ی لو. دنک لمع صیخشت قبط دیاب، دنکی م ادیب نبقی و دهدی م صیخشت اجکی رد ناسنا رگا هلب نیمه، ن اگرزب روتسد قبط ام هفیظو اجنیا رد، تسه آهنیا و فالتمخ لئاسم و دنکی من ادیب نیقی رگا دنوب اقا موحرم اب هک ی نامز رد، دننادی م مه اقر ی لیخ. بتسا هدیچیپ ایاضق ی لیخ. بتسا توکس و فقوت ی ارب ریگی رادقم نیا و تسین ام ندرک هفاضا هب ی زایز ریگی هک دندینش ناشیا ز ا بلاطم ردقن یا مرخلأاب دتسیاب و دنک ناختا ار ی تهج کی ناسنا ی تحار نیمه هب دوشی من هک میراد نیقی رادقم نیا. بتسا ملسم ام. بتسا ملسم ام ی ارب رادقم نیا. دشاب هتشد تهاقتسا شیور و

لئاسم ی خرب لابق رد ی ناربط هملع شور ریغت تاع

در بعضی از همین جریاناتی که سابق اتفاق افتاده بود، من در همان زمانها خیلی کوچک بودم

طفل بودم، ولی مسائلی را که در آن موقع مشاهده می‌کردم الان برایم کاملاً واضح است و در همان موقع احساس می‌کردم آن جدیت و آن اهتمام و آن عرق دینی و آن حمیتتی را که واقعاً یک مسلمان و یک شیعه - چه برسد به اینکه حالا عالم باشد، فقیه باشد، مجتهد باشد - نسبت به مکتب نسبت به تشیع و نسبت به وظایفش احساس می‌کرد، من در مرحوم آقا می‌دیدم. در همان زمان‌ها جریاناتی که اتفاق می‌افتاد - در آن زمان سابق هفت یا هشت سالم بود بیشتر نبود - ارتباطات ایشان، سخنان ایشان، آن گرمای ایشان، گرمی و شدت و اهتمام و شب تا صبح بیداریشان - که بعضی‌ها را ما می‌دیدیم - و افرادی که با ایشان می‌آمدند و می‌رفتند و اهتمام ایشان بر جریان کار، همه حکایت از یک نوع اعتماد و یک نوع وثوق و یک نوع اطمینان به آن مسیر و آن جریان و آن مطالب [داشت]. اما یک‌دفعه مشاهده می‌کنید که تمام آن اطمینان‌ها و تمام آن اعتمادها و تمام آن عرق‌ها یک مرتبه تبدیل به مسائل دیگری می‌شود. تبدیل به قضایا و مطالب دیگری می‌شود. این را چه کسی می‌فهمد؟ این را آقای حداد می‌فهمد ایشان می‌توانند تشخیص بدهند.

دآد ی آقا هک ار ی بلطم دندوب هدش فرشم لاپرک هب مآیا نآ ل ناسم نامهر د آقا موحرم هک ی تقو اذل دوپ نیا دندوب هومرف ناشیا هب

و قد هک ی یاجنا و عقاو ی اج ار ناتیاپ هک ،دینشاد نیقی دیداد ماجنا هک ی راک هب تبسند امشد ایآ»
«؟تسا [هدوب] و حذ نیا هب [ایآ]؟ دیراذگی ماجن امهتسا عقاو

هک ی کاردا نامه ساسا رب ناشیا نامز نآ .تسا هدوبنی لو حلاطصا هب آقا موحرم هک نامز نآ افسد نآ ساسا رب ،دندادی صیخشت هک ی اهیظو نآ ساسا رب ،دندرک هک ی تشادرب نآ ساسا رب ،دندرک نوچ ،تسه قدص راکرد نوچ؛ دندرک باختنا ار ریسم نیا و هار نیا ،دنتشاد هک ی قدص و صلخ و ادخ !تسا بیجعی لیخ .دنکی یرینگتسد دیآمی ادخ ،تسه افسد راکرد نوچ و تسه صلخ راکرد دهی م ناشن [ار تسرد هار] ،دنکی یریگتسد دیآمی

دش یرگید و حذ هب رگید اباضة نیا روطچ هک مپوگب اهدعب هدنب دیاشد هک تسای بلاطم کی یتبلا هب [تکردن آ ابی هارمه] هلئسم نیا رارمتسا رگید هک مدرؤا ار بلاطم نیا ی یاج کی رد نم یتبلا تیفیک نیمه و هلئسم نیمه .مادروا - دنشاد هدید افرر رگا - اهباتکن نیمه زای ضعبرد .دش نرگیدی لیلاد دارفا دندوب مه ی بوخی اهدما .دنداد همادا اهنأ ،هنه هک مینیبی می لو مینکی مهدهاشم دارفا ریاسرد ام ار دوپ تیمد اب دوپ قرع اب دوپ دجهتلها دوپ بش زامنلها .دوب ی بوخ مدأ یرهطم موحرم .دندوب ی بوخ طابنرا [آقا موحرم و ناشیا نین] نامز نامهر رد [؟دهی همادا هک] دوشی مهچ ناشیا دوپ ی نید تیمد اب ی تقو دجسم زای اهبش هک تسه مدای نم .دوب نارهط راشبأ نابایخ ناشیا لز نم عقوم نآ ،هدوب ی قیثو می اجنأ دوپ ملسد تشه ای تفه مدوب کچوک نم .دندمای م راشبأ نابایخ تاقوا زای لیخ دندمای م ناشیا دجسم زای - دوپ ناتسبات - اهبش .دنتفری مهیدمحا دعب و دندرکی متبحصت عاسود ت عاس کی دنتسشن دئید آقا موحرم [لثم] رگیدی ناسک اب ای .تشدگی مهزچ نیا و هلئسم نیا هبل زنم هب دنورب و دنیاپ هک زونه و دنتسه مه نلا هک یرگید دارفا و دنتفری مه مه اب دندوب ناشیا لز نم رد هدوب یرنازجی ضترم دنداد تایدم

(هملاع موحرم) و الأوا [؟تسیچش لیلد؟ دوشی م وضوع ل ناسم ریسم هک دتقای مقافتا ی ائیضه هچ دوشی م نشور ایضه [نیا ربانب] ،تسا هتفر ادخی لو شپید قدص اب و تسای ادخی لو تسد رد شتسد دنکی م ادیب همادا تکردن نیا مینیبی م ام اذل و .تسه هدوبنی ادخی لو تسد رد ناشتسد ،هنه رگید دارفا ی لو می مهچ هجیتن رگید اجنیا اذل ،دنیا می مذ دیاشد و دیاب هک ی روطنأ دنیا می هک مه آقا موحرم تمدخ ،رخأ ات ؟دوش

هزاجا امشد زایا سیراپ دنورب دنتساوخ هک (یرهطم دیهش) ناشیا هک متفگ آقا موحرم هب نم «دنتفرگن مزاجا نم زای ناشیا ریخن»: دنتفگ ناشیا ؟دنتفرگ
هک دتقیق قافتا رنذ کی یارب رمع تدم مامت رد ایضه کی رگا آقا هک متفگ .متفگ آقا هب ار نیا نم

«هلبي»: دنتفگ بتسا مئيضق نيا زا ريغ رگم دنك معجارم داتسا هب دياب مئيضق كي نيا رد
نينچم هكي روطچ! رگيد تسا ناي رچ نيمه [دشاب داتسا هب عوجر يارب] مئيضق كي طقف رگا
ش دوش يارب ار مه د هذ، دود هداد ام هب مه د كي ات هذ زا ناشيا»: دندومرف ناشيا؟ دتفلي م قافتا ي اهلسم
«! درك دوشي م راکهچ دود هتشد هگن»

ي ليخ نم، رگيد ديدناوخ رگيد ديديد لهاد نيع رد. دنكب دناوتي م راکهچ ادخ ي لو فصو نيا اب
لهاد نيع رد. دراد تقد ياج و لمات ياج بلاطم نآ رد ي ليخ. مدرک زاب امود دلج باتک رد ار لئاسم
دنتفرگي م راک هب و دندرکي م مدافتسا بلطم ندناسر يارب ماهيا، هراشا، هيانک، ي تصرف ره زا ناشيا
چنپ [اي] دود ش شد و مه راج لادلاقا. دراد هبلغ مه هذ! اقا ريخن [اما]، دروخ ي اهقرج كي مکل
هقرج نآ دراذگي م دراد هبلغ فرط نيا دصرد دوني تقو [اما]، دروخ ي اهقرج دود نكمم] دود چنپ
، تسا نيمه مه ش اهجيتن بڅ. دنك ضوع ار اهنيا و بلق و ركف و دنيشن بفرح نآ دراذگي م، دروخ
دمآ دهاوخ ش پيد و دمآ ش پيد و تسه هك ي لئاسم نيمه.

ي ريگتسد، تشاد قدص تشاد افسد و، داد ي ماچنا ار اهراک نيا هك تقو نامهر رد! هذ اهنا اما
رگيد و دنزي م زم رتن اش دوش اجنيا ات هلبي ايد ايد دنيوگي م اجنيا ات، دش [ي ريگتسد] هك ي تقو. دش مه
مئيضق مه، ود ره ي نعي. دراد نفر ياج لاصا رگيد هذ و دورب دناوتي م صخشد نآ هذ، وازا رتولج
درادن ريسم همادا يارب يياج و تفر دوشي م هك تسا ي طيار شد رگيد مه و دوشي م نشور

ناشن ار هار ام هب ناگرزب و هداد ام هب ادخ ار تمعدن نيا هك مينک رکشد ار ادخ دياب ام ي ليخ اذل
هکنيا ات دنديشک ار تامحز نآ اهنا ي عقاوم نينچم هكي يارب و دندرک صخشم ام يارب ار ريسم و دنداد
تيعضو تسيد نامهار تسيد ام همانرب تسيد نامفرد ميوگي م هچ مينکي م هچ هك مينيب مينوتب ام
شور و هار نآ رگا و دنراد ام ندرگ ام رب ادخ ايلوا نيا هك تسا ي هلا ي اهت نآ اعقاو؟ تسيد ام
اي ميدوب او ه اي ميدوب ي فرطن آ اي ميدوب ي فرطن يا اي ميدوب اجک ام مادک ره هك دوبن مولعم نآ لآ دوبن اهنا
لااح هك تسه لئاسم ي ليخ ي ليخ. دريگي م ار مدآ ن ماد هك ي تابعيت و تيلوئسم رازها اب؟! ميدوب نيمز هذ
تمعدن يا. مينکي م ضرع افقر تمدخ، دوشب ادبيش تيعقوم هك رگيد ي اهت بسانم و رگيد ي اهت صرفرد
ميراذگي رکشد ميناوتي م، ميروا اجب رکشد ميناوتي م ام ار

تاملک روطچ مدروا و راهنتف فرط ره زا هک ساسد و ريطخ راي سب ي اهت تيعقوم نيا رد اعقاو
تسا مدرک نشور ار ام هار و متفرگ رارق ام لباقم و ام لابق رد غارچ لثم ادخ ايلوا نيا

1. 48 - 44 ص، ج 2، ت و کلم رارسا هب دوش عوجر .